



REVIEW: GYULA LENCSEÉS. ANGOLOK A BAKONYBAN

Balázs TELEGDY

Universitatea Sapientia, Facultatea de Științe Economice, Socio-Umane și Inginerești, Miercurea Ciuc
Sapientia Hungarian University of Transylvania,
Faculty of Economics, Socio-Human Sciences and Engineering, Miercurea Ciuc
Personal e-mail: telegdybalazs@uni.sapientia.ro

REVIEW: GYULA LENCSEÉS. ANGOLOK A BAKONYBAN

The book of Gyula Lencsés entitled *English Researchers in the BakonyWald. The History and Documentation of the 1937 Field Work of the Institute of Sociology in Dudar, Hungary*, is important for three reasons. First it reveals how a sociological institute in Great Britain functioned in the interwar period, secondly, it presents an important slide of the Hungarian sociology in the same period, and thirdly this book is important from the perspective of social history as it reconstructs all the results of the fieldwork realized in Dudar village.

Keywords: history of sociology, fieldwork, Foreign Fieldwork Committee of Le Play House, Institute of Sociology



Cartea prezentată este importantă din trei puncte de vedere, ceea ce este reflectat și în structura cărții¹. În primul rând autorul aduce contribuții la istoria sociologiei, din două perspective: pe de o parte relevă modul de funcționare al unor instituții de sociologie din Marea Britanie – *Institute of Sociology* – și trece în revistă pașii unei cercetări de teren, începând cu elaborare cercetării, prin paradigma aplicată, și până la organizarea și efectuarea cercetării. Totodată, deoarece în 1937 terenul de cercetare a însemnat comuna Dudar, primim și o privire în ansamblu despre un segment al sociologiei din Ungaria din anii 1930, deoarece persoana de contact și organizatoarea principală a cercetării de teren a fost Viola Tomori², membră a grupării Colegiului Artiștilor Tineri din Seghedin [*Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma*] și asistentă a Institutului de Psihologie din cadrul Universității din Seghedin. În a doua parte a cărții sunt traduse – din engleză în maghiară – și prezentate rezultatele concrete ale cercetării, care însumează atât

analizele și descrierile efectuate cu prilejul cercetării, fiind incluse și fotografiile realizate pe teren.

Această recenzie se va concentra pe prima parte a cărții, deoarece este mai relevantă din perspectiva istoriei sociologiei, date fiind cunoștințele și paralelismul cu Școala Sociologică de la București.

În ceea ce privește contextul organizațional, în primul rând este prezentat în scurt *Institute of Sociology* cu sediul în Londra, care a fost una dintre cele mai importante instituții de cercetare socială aplicată din Marea Britanie în perioada interbelică. Această instituție a avut la bază, printre alte antecedente, instituția *Le Play House*, care prin Patrick Geddes³ – care s-a întâlnit cu ocazia șederii din Paris cu discipolii lui Frédéric Le Play – a preluat în principal ideea regionalismului, potrivit căruia viața unui om trebuie înțeleasă în contextul său personal, în milieul său de familie, de vecinătate și local, și toate acestea în relațiile cu contextul economic și cu mediul înconjurător. După autor, Geddes preia aceste

idei și le generalizează și mai mult. Ca urmare, pentru Geddes analiza interacțiunii între mediul înconjurător și organism se realizează la un nivel regional. Ceea ce privește baza acestor analize, pentru el metoda primordială a consistat din *social survey* adică ancheta socială. Această abordare era una nouă în sociologia britanică ale acelor vremuri, deoarece, după autor, sociologia *mainstream* în Marea Britanie era reprezentată de *London School of Economics* care au fost adeptii abordărilor teoretice, pe bază abstractă de filosofie. De exemplu, pe parcursul anului 1933 nu au participat la nici un studiu de teren.

Revenind la paradigma aplicată în cadrul *Institute of Sociology*, prima operă de metodologie cuprinzătoare a fost editată în 1924, fiind semnate de Sybella Branford (mai târziu, cu prilejul cercetării de la Dudar Sybella Farquharson) și Alexander Farquharson. Pe scurt, ideea principală este că dezvoltarea socială a unor comunități nu poate fi realizată de la nivelul guvernământului, ci intervențiile trebuie să se întâmple la nivelul comunităților, luând în considerare contextul fizic și social ale acestora. De aici urmează ca și primul pas logic și ideea că orice intervenție socială trebuie să fie precedată de o cercetare empirică. Aceste cercetări, pe lângă faptul că trebuie să fie regionale, din punctul de vedere al reprezentanților instituției trebuie să fie și holistice, în care fiecare particularitate anume trebuie să fie analizată și în corelație cu alte particularități sau caracteristici locale sau regionale. Această paradigmă o regăsim și în cazul Școlii Sociologice de la București, prin ideea paralelismului elaborată de D. Gusti.

Deoarece această paradigmă a Institutului se bazează mult pe ideea lui Le Play – potrivit căruia viața socială se constituie pe interacțiunea între oameni și mediul înconjurător, unde interacțiunea este intermediată prin muncă – Bradford și Farquharson au divizat cercetările regionale în trei categorii: 1. locul, unde se realizează cercetările geologice și geografice, analiza climei și cunoașterea florei și faunei, dar și rezultatele materiale realizate în urma activității omenești intră în această categorie; 2. în categoria muncii intră analiza activităților umane, diviziunea muncii locale, comerțul și industria; iar al 3.-lea categorie o constituie populația, unde trebuie analizate obiceiurile, tradițiile și comportamentul oamenilor, istoria locală și atitudinea populației față de aceasta, incluzând ideile seculare și religioase, instituțiile administrative și voluntariatul. Tot în această categorie a fost enumerat aspectul fizic și mental al populației, cât și trăsăturile ereditare.

Autorul menționează că acest manual a fost pregătit mai degrabă pentru amatori entuziaști decât pentru sociologi, și se pune un accent aparte la elaborarea rezultatelor imediat după colectarea datelor de pe teren.

În perspectiva acelor vremuri, cum remarcă și autorul, aceste cercetări de teren au avut scopuri pedagogice duble: în primul rând participanții prin

munca de teren însușesc aceste metode, iar pe de altă parte, prin munca de teren conștientizează populația cercetată asupra valorilor locale și le arată posibilitățile de dezvoltare ale comunei.

Deoarece *Institute of Sociology* nu a avut la bază nici o Universitate sau o altă instituție cu resurse umane disponibile și calificate, ei au fost nevoiți să recruteze participanți pentru munca de teren pe baza de voluntariat. Una dintre activitățile principale ale *Le Play House* a constituit cercetările de teren organizate în afara Marii Britaniei. În perioada 1921 – 1951 s-au organizat aproape 90 de cercetări în străinătate, iar baza organizațională a fost oferită de către *Le Play House Educational Tours*, care a fost înființată în 1923 și ulterior în 1928, reformulată în *Foreign Fieldwork Committee of Le Play House*. Cu prilejul unei cercetări, au participat între 20 și 30 de persoane, iar durata unei cercetări era în general două săptămâni. Participanții au fost recrutați cu ajutorul pliantelor, prin notificările apărute în revista institutului – *Sociological Review* – și în alte jurnale de geografie și geologie.

Idea de a realiza o cercetare de teren în Ungaria se pare că s-a ivit prima oară în 1935, când Dorothea și Alexander Farquharson au vizitat această țară în cadrul pregătirii conferinței internaționale de muncă socială care s-a desfășurat în 1936 la Londra.

Comuna Dudar a fost recomandată de către Viola Tomori. Cercetarea efectivă a durat zece zile, iar programul a fost următorul: fiecare oaspete a fost cazat la o casă din sat unde a primit și micul dejun. Până la prânz, cu ajutorul traducătorilor voluntarii au cules datele, după care a urmat prânzul servit în cărciuma satului, iar ceaiul de la ora cinci se fost servea în sufrageria mare a preotului reformat, unde în fiecare zi a fost citit un studiu tradus în engleză. După cină au participat la evenimentele din sat, și noaptea se termina la casa notarului, unde pe lângă degustarea vinului de Somogy se ascultau operele lui Béla Bartók la gramofon.

Munca efectivă a fost realizată în trei grupe: prima grupă a explorat cadrul geografic și geologic al comunei, a doua viața familială, iar a treia cu statistica socială, incluzând și migrația.

Cercetarea din Dudar a fost una de succes din mai multe motive. În primul rând, deoarece participarea în aceste cercetări era pe baza de voluntariat, nivelul științific ale acestora era foarte fluctuant și era dependent de constituția echipei de cercetare și de conducătorul muncii de teren. La Dudar au fost prezenți conducătorii Institutului – Alexander și Dorothea Farquharson – dar și restul echipei era motivată și pregătită din punct de vedere academic. În al doilea rând, a fost aleasă cu succes echipa de organizatori din Ungaria, iar persoana lui Viola Tomori a garantat seriozitatea și contextul academic ale gazdelor. În al treilea rând, documentația și rezultatele s-au păstrat în Londra, deci autorul a avut prilejul ca în a doua parte a cărții (aproape 400 de pagini) să traducă și



să publice aceste rezultate.

O valoare adăugată a acestei cărți este faptul că lângă cartea propriu zisă există o anexă pe CD, care conține versiunile digitalizate ale rezultatelor cercetării

din Dudar (predominant în limba engleză), copiile digitalizată ale scrisorilor și într-o mapă separată rezultatele colecționate (cântece populare) de către Sándor Veres.

Note

1. Gyula Lencsés, *Angolok a Bakonyban – Az Institute of Sociology 1937-es dudari falukutatásának története és dokumentumai* (Budapesta-Veszprém: Editura Gondolat, 2019).
2. Viola Tomori (17. iunie, Cluj-Napoca – 28. martie, Tiszaújváros, Ungaria).
3. Patrick Geddes (2. october 1854 Ballater, Scoția – 17. aprilie 1932 Montpellier, Franca).

Bibliography:

Lencsés, Gyula. *Angolok a Bakonyban – Az Institute of Sociology 1937-es dudari falukutatásának története és dokumentumai* [Englezii în Bakony – Istoria și documentele cercetării din 1937, realizată de Institute of Sociology în comuna Dudar, English Researchers in Bakony Wald. The History and Documentation of the 1937 Field Work of the Institute of Sociology in Dudar, Hungary]. Budapesta-Veszprém: Gondolat, 2019.